

Насърчаване на европейската култура

ОБОБЩЕНИЕ

Концепцията за културно многообразие е в основата на европейския проект. През последните години се наблюдава възобновяване на интереса към потенциала на сектора за насърчаване на социалното сближаване, единството и толерантността, от една страна, като същевременно продължава да се признава неговата ценна икономическа роля, от друга страна. Налице е силна ангажираност на равнището на ЕС да се гарантира интегрирането на културата във всички области на политиката, със специален акцент върху опазването на културното наследство и културното многообразие, които са основни елементи в културната идентичност и изразяване. От икономическа гледна точка секторът на културата и творчеството, в който работят 8,4 милиона души в Европейския съюз, е динамичен и има голям потенциал за растеж поради своето разнообразие и възможности за индивидуална творческа свобода. Въпреки това развитието на този потенциал се възпрепятства от бариери, по-специално езиковото разнообразие, разпокъсаността и различните финансови механизми на територията на ЕС. Културната и творческата индустрия на ЕС също така е изправена пред предизвикателства, свързани с цифровите технологии и конкуренцията в световен мащаб, особено от аудио-визуалната индустрия на САЩ, както и от дипломатическите усилия на САЩ и Китай за пропагандиране на собствената им културна продукция.

Съгласно Договора за функционирането на Европейския съюз ролята на ЕС в контекста на културната политика е подкрепяща и допълваща, като пряката отговорност в тази област до голяма степен принадлежи на отделните държави членки. Въпреки това от 2014 г. насам тези предизвикателства се решават на равнището на ЕС, наред с другото чрез укрепването на цифровия единен пазар, което е от основно значение за достъпа до култура, за движението на европейски културни произведения, справедливото възнаграждение на творците и лоялната конкуренция. От икономическата криза насам се предоставя допълнително финансиране за сектора чрез Европейския фонд за стратегически инвестиции, въведен през 2015 г. от Комисията под председателството на Юнкер. Както е посочено в съобщението на Европейската комисия от 2017 г. относно ролята на културата и образованието, полезните взаимодействия между социално-икономическите аспекти трябва да бъдат засилени. Европейската година на културното наследство през 2018 г. има за цел да стимулира размисъл и действия, свързани със споделената култура и история. Тези въпроси са разгледани в Новата европейска програма за култура, а новата многогодишна финансова рамка за 2021 – 2027 г. предвижда увеличаване на финансирането за култура. Това също така ще подкрепи усилията за съчетаване на художествените и технологичните умения, които са предпоставка за художественото изразяване в новата цифрова среда.

Това е актуализация на по-ранен общ преглед, изготвен преди изборите за Европейски парламент през 2019 г.

В този общ преглед

- Състояние към момента
- Рамка на ЕС
- Постигания на парламентарния мандат 2014 – 2019 г.
- Потенциал за бъдещето

СЪСТОЯНИЕ КЪМ МОМЕНТА

Културата е [широко понятие](#). Тя се възприема като елемент от идентичността, който дава чувство за принадлежност, като начин за изразяване на ценности, но също и като икономическа дейност, чрез културните и творческите индустрии ([КТИ](#)). В контекста на [политиката на ЕС](#) тя обхваща културното наследство като произведения на изкуството (картини, скулптури, архитектура, архиви, [обекти на културата и културното наследство](#)); традиционни сценични изкуства като музика, театър, балет или опера; традиции, съвременно изкуство и произведения и КТИ, които обхващат широк кръг от сектори, от издателската дейност, аудио-визуални медии и видеоигри до дизайн и мода.

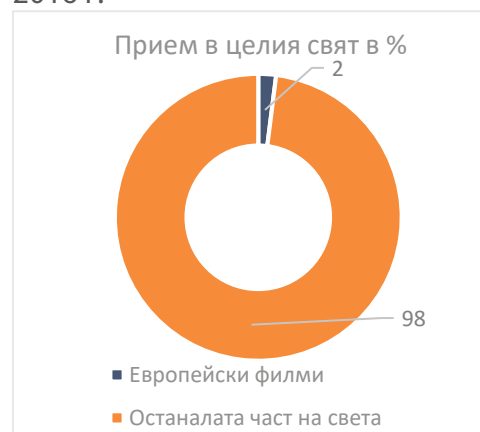
Предизвикателства

Както и при много производства, преминаването към цифрови технологии или „четвъртата индустриална революция“ оказва силно въздействие на културата по отношение на нейните творчески процеси, модели на бизнес и „потребление“, както и на начините за достъп до културни услуги и произведения. Традиционните практики бяха нарушени и последиците бяха усетени особено силно в музикалния и аудио-визуалния сектори. В [проучване](#) от 2014 г. се твърди, че във Франция, Германия, Италия, Испания и Обединеното кралство – петте най-големи пазара – в периода между 2008 и 2011 г. в резултат от цифровото пиратство в основните сектори са изгубени 200 000 работни места и 20 милиарда евро добавена стойност.

Аудио-визуалният сектор също така е изправен пред конкуренция от страна на холивудските продукции, а делът на посещаемост на филми от ЕС на световния пазар е много нисък. Много малко европейски игрални филми успяват да влязат сред първите 10 или 20 в [седмичните филмови класации](#) на ЕС по брой зрители и приходи. Филмите от САЩ представляват почти [две трети](#) от пазара на филми в ЕС, докато продукциите на ЕС, заедно със съвместните продукции със САЩ, представляват едва една трета. Освен това разпространението на филми от други държави на ЕС, които не са съвместни продукции, е трудно. Това се дължи, наред с другото, на езиковите бариери, които повишават разходите за международно разпространение. Между [една трета](#) и [половината](#) от гражданите на ЕС не говорят чужд език и не могат да следят чуждестранно съдържание, което прави превода и субтитрирането задължителни за успешното разпространение на произведения на културата. Най-популярните [чужди езици](#), които се преподават в училищата, са английски, френски, немски и испански, които са сред най-широко разпространените [родни езици](#). Има обаче още 20 официални езика на ЕС, които трябва да бъдат взети предвид.

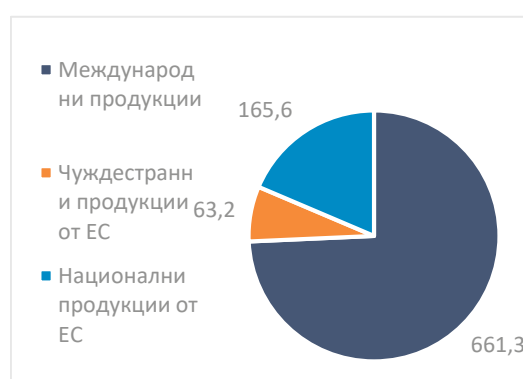
Финансирането на културни проекти като цяло продължава да е проблематично, тъй като в ЕС

Фигура 1 – Пазарен дял на европейските филми от гледна точка на % посещаемост през 2016 г.

Източник: [Разпространение на филми от ЕС извън Европа](#), Европейска аудио-визуална обсерватория, 2017 г.

Фигура 2 – Прием в киносалони в милиони

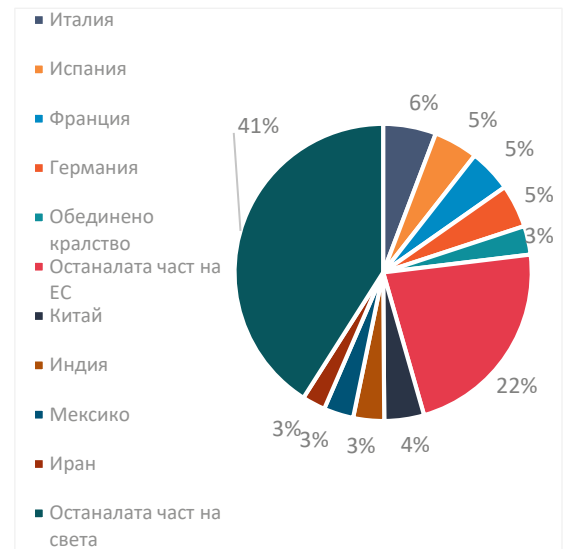
Източник: [Разпространение на чуждестранни европейски филми в държави от ЕС](#), Европейска аудио-визуална обсерватория, 2017 г.

секторът разчита предимно на МСП и техния капацитет за достъп до финансиране. Получаването на средства за културни дейности зависи от нематериалните активи, като например авторското право или правата върху интелектуалната собственост, като гаранции, и тяхната стойност е трудно да бъде оценена. Само едно от две МСП в областта на културата успява да получи достъп до финансова подкрепа в сравнение с две трети от МСП, извършващи дейност в други сектори.

Потенциал

Въпреки тези предизвикателства секторът устоя на кризата от 2008 г. Според [статистическите данни за културата на Евростат](#) общо **8,4 милиона души** (почти 4% от общия брой на наетите лица) работят непосредствено в сектора на културата. Творците и изпълнителите, заедно с авторите, журналистите и лингвистите, представляват 30% от общата заетост в сектора, като представляват и най-високото равнище на хора с университетско образование или равностойно на него (58%). Само в сектора на културното наследство са **заети пряко** над 300 000 души, а 7,8 милиона са работните места в свързани сектори (туризъм, строителни работи и услуги като транспорт, устен или писмен превод, поддръжка и охрана на културни обекти). Съотношението между преките работни места в сектора на културното наследство и непреките или индуцираните работни места е **едно на почти 27** в сравнение със съотношението 6:3 за автомобилната промишленост. Този потенциал за работни места е важен в контекста на загрижеността на европейците относно [безработицата](#).

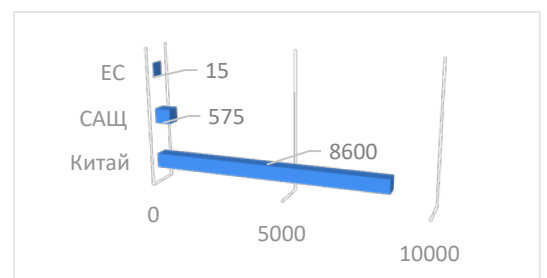
Фигура 3 – Обекти на световното културно наследство на ЮНЕСКО

Източник: [ЮНЕСКО](#), Списък на световното наследство за 2017 г.

Културната привлекателност и културната дипломация като средство в международните отношения и инструмент за „мека сила“, спомагат за установяването на мирни международни отношения и икономически растеж. Културното многообразие на Европа, и по-специално нейното културно наследство, също е от полза за туризма. В проучване на общественото мнение от 2015 г. между 70% и 80% от респондентите от Бразилия, Канада, Китай, Индия, Япония, Мексико, Южна Корея, Южна Африка, САЩ (стратегически партньори) и Русия считат, че държавите от ЕС са **привлекателни**, особено що се отнася до тяхното културно наследство – музеи и паметници – но също изкуство, луксозни стоки и дрехи. В ЕС се намират почти половината от [обектите на световното наследство на ЮНЕСКО](#).

Фигура 4 – Инвестиции в културната дипломация, 2014 г., в млн. EUR

Източник: [Европейска комисия](#), 2014 г. (данни на ЕС само за [съседните на ЕС държави](#)).

На международно равнище ЕС си сътрудничи с Организацията за образование, наука и култура на ООН (ЮНЕСКО). Съюзът е страна по [Конвенцията на ЮНЕСКО от 2005 г.](#) за културното многообразие. ЕС също така си сътрудничи със Съвета на Европа по [културните маршрути](#), които пресичат целия континент, като туристическите пътеки следват обекти на културното наследство по избрани теми. ЕС и Съветът на Европа също така организират [Дни на наследството](#) в цяла Европа – много популярно годишно

събитие, което дава възможност на над [20 милиона европейци](#) да посетят обекти, които често са обикновено затворени за посетители.

Въпреки тези положителни аспекти и привлекателността на ЕС в областта на културата, инвестициите на равнище ЕС в културната дипломация с цел насърчаване на европейската култура не отговарят на равнищата на САЩ и Китай. Въпреки това се полагат усилия; [филмовите фестивали на ЕС в чужбина](#), например, представят подбор на филми от различни държави от ЕС и по този начин разширяват познанията за европейското кинематографично многообразие в сравнение с фестивалите за национални продукции, представяни в чужбина.

Рамка на ЕС

Правна рамка

ЕС не разполага със законодателна компетентност в тази широка област на политиката. В [член 3, параграф 3](#) от Договора за Европейския съюз (ДЕС) се посочва, че Съюзът „следи за опазването и развитието на европейското културно наследство“, а [членове 6](#) и [167](#) от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС) определят неговата роля за подкрепа (включително финансова), допълване и координиране на усилията на държавите членки в тази област с цел опазване и закрила на културното многообразие на ЕС, изразено в мотото на Съюза „единство в многообразието“. В тях също така се очертава ролята на Европейския парламент за приемането на мерки за стимулиране, заедно със Съвета. В член 167, параграф 4 от ДФЕС се предвижда културните аспекти да се вземат предвид в други области на политиката съгласно разпоредбите на Договора за ЕС. Като израз за признаването на спецификата на културното наследство държавните помощи за опазване на културното наследство са обявени за съвместими с правилата на вътрешния пазар съгласно [член 107, параграф 3, буква г](#)) от ДФЕС, при условие че тези помощи не засягат условията на търговия и конкуренция.

Що се отнася до аудио-визуалния сектор, той е обхванат от [член 173](#) от ДФЕС относно промишлеността. Разпоредбите му позволяват на ЕП и Съвета да предприемат мерки в подкрепа на действията на отделните държави, насочени към приспособяване на тяхната промишленост към структурните промени, поощряване на инициативи, по-специално на МСП, както и сътрудничество, и насърчаване на по-доброто използване на промишления потенциал в областта на иновациите и научните изследвания. Не се допуска хармонизиране на националните разпоредби или закони.

За да обхване тази широка област на политиката, в своята [Европейска програма за култура](#) от 2007 г., ЕС определи нейните три стратегически цели като: културно многообразие и межкултурен диалог; културата като творчески двигател (който е свързан с културните и творческите индустрии); и културна дипломация.

Финансова рамка

За осъществяването на тези амбиции програмата „Творческа Европа“, по функция 3 от многогодишната финансова рамка на ЕС за периода 2014 – 2020 г. (сигурност и гражданство) е единственият източник на финансиране, предназначен изключително за този широко определен културен сектор. За периода 2014 – 2020 г. тя разполага с общ бюджет от 1 463 милиона евро (0,14% от общата многогодишна финансова рамка по текущи цени). 31% са предназначени за проекти в областта на културата, като насърчават транснационалната мобилност на хората на изкуството и на стопанските субекти от КТИ, разпространението на техните произведения и превода на европейската литература, европейските платформи, представящи (нововъзникващи) таланти и др. Направлението финансира и награди на ЕС за съвременна архитектура, литература, поп музика, филмови проекти с най-добър потенциал за касов успех и културно наследство. Финансирането от 1,5 милиона евро за град, избран за [европейска столица на културата](#), има за цел да привлече други инвестиции за проекти за съживяване, свързани с културното наследство и културната привлекателност. През 2016 г. Вроцлав привлече [615 милиона евро](#) – най-голямата инвестиция, постигана някога за столица на културата.

56% са предназначени за медийното направление. Това осигурява подкрепа за (международни) съвместни продукции на игрални филми, анимационни филми, документални филми и тяхното международно разпространение, разработване на видеоигри, онлайн достъп, привличане на публика, както и за филмови фестивали, мрежи от кинозалони или инициативи за обучение. Наред с други приоритети, оставащите 13%, предназначени за междусекторното направление, обхващат нов инструмент от 2016 г. под формата на механизъм за гарантиране за МСП, осъществяващи дейност в сектора на културата и творчеството.

В съответствие с член 167, параграф 4 от ДФЕС културните аспекти се вземат предвид в други програми за финансиране, като например [европейските структурни и инвестиционни фондове](#): Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР), Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР) и Европейския фонд за морско дело и рибарство (ЕФМДР). Те имат за цел по-добро сближаване между държавите от ЕС и могат да бъдат използвани за културна инфраструктура и за проекти в областта на културното наследство. Европейският социален фонд (ЕСФ) финансира проекти за заетост и мобилност, по-специално за млади хора, като предоставя средства за придобиване на умения и за учене през целия живот, включително във или чрез сектора на културата.

Други програми за финансиране също се използват в подкрепа на сектора. Програмата за научни изследвания „[Хоризонт 2020](#)“ предоставя финансова подкрепа (над [550 милиона евро](#) за периода 2014 – 2020 г.) за проекти, свързани с технологични или социологически аспекти на културното наследство (като например идентичност, културна дипломация, цифровизация или 3D моделиране). МСП могат да кандидатстват за финансиране по [COSME](#), което подпомага малките предприятия, тяхното създаване и дейности, като цифровизация и производство на съдържание, нови технологии и бизнес модели или мода и дизайн ([пилотен проект WORTH](#)). Финансирането по линия на [Механизма за свързване на Европа](#), предназначено за

Фигура 5 – Многогодишна финансова рамка за периода 2014 – 2020 г.

Източник на данните: [EPRS](#) (Европейска комисия)

инфраструктурата, включително цифровата, съфинансира до [45 милиона евро](#) цифровата платформа [Europeana](#). Това осигурява достъп до над 50 милиона цифровизирани произведения, като произведения на изобразителното изкуство, ръкописи, музика, филми, снимки (наред с други предмети от Първата световна война) или мода, получени от музеи, архиви, библиотеки и галерии в ЕС.

Постижения на парламентарния мандат 2014 – 2019 г.

Политически инициативи

Стратегическите цели на Програмата за култура за 2007 г. бяха превърнати в четири приоритета в [Работния план за културата](#) за периода 2015 – 2018 г., приет от Съвета през декември 2014 г. Те включват достъпна и приобщаваща култура, културно наследство, секторите на културата и творчеството, творческа икономика и иновации, както и насърчаване на културното многообразие, включително във външните отношения.

Творческата икономика и иновациите разчитат в голяма степен на новите технологии, по-специално на цифровите технологии. Една от водещите инициативи на Европейската комисия за периода 2014 – 2020 г. е [европейският цифров единен пазар](#), който има за цел насърчаване на справедливи условия за достъп до онлайн услуги за физически лица и предприятия; конкурентоспособност и лоялна конкуренция и засилване на растежа на цифровата икономика. Всички тези въпроси са важни за КТИ, творците, хората на изкуството и ползвателите на тези услуги.

Сектори на културата и творчеството

Все по-нестабилната среда на музикалната индустрия подтикна Европейския парламент да предложи подготвителното действие [„Music Moves Europe: насърчаване на музикалното многообразие и на музикалния талант в Европа“](#). Финансирано по програмата „Творческа Европа“ това подготвително действие функционира от 2015 г. и се стреми да проучи възможностите както за подкрепа на талантиви европейци, така и за повишаване на конкурентоспособността на сектора, в който са заети повече хора, отколкото във филмовата индустрия. Краткосрочните и средносрочните резултати следва да спомогнат за по-доброто разбиране на пазарните тенденции, за установяване на модели за разпространение, за увеличаване на достъпа до музика, за насърчаване на местните репертоари и на европейската музика в международен план и за подпомагане на трансграничната мобилност на хората на изкуството.

С цел да се отговори на предизвикателствата, пред които са изправени КТИ, а именно патентоването и достъпа до финансиране, в рамките на пилотния проект [„Финансиране, учене, иновации и патентоване за културните и творческите индустрии“](#), с бюджет от 1 милион евро, ще бъдат проучени тези аспекти и ще бъде анализирано разпространението на ефектите.

Достъп до култура и културно многообразие в ЕС

Благодарение на Регламента относно трансграничната [преносимост на услугите за онлайн съдържание](#) европейците, които пътуват в ЕС с цел отпих, стопанска дейност или учене, вече могат да имат достъп до онлайн съдържание (например аудио-визуални материали), предоставяно в рамките на услуги, които са закупили у дома. Основният въпрос тук е да се балансира правата и интересите на потребителите, притежателите на права и доставчиците на услуги. Разглежданите въпроси включват териториалното лицензиране, което е крайъгълен камък на финансирането на филмови продукции, и проверката на държавата на пребиваване на абоната, за да се гарантира, че таксите за ползване на авторското право и сродните му права се събират на правилното място, и за да се избегнат непочтени практики от страна на доставчиците на услуги или притежателите на права.

С бързото разрастване на пазара на аудио-визуални продукти и с увеличаването на достъпа до съдържание по заявка чрез смартфони или таблети достъпът до култура също е проблем в контекста на [рамката за аудио-визуалните медии](#). Съответното предложение на Европейската комисия имаше за цел да гарантира постигането на квота от най-малко 20% европейски произведения и за каталозите за видео по заявка (VoD) или абонаменти за видео по заявка (SVoD). По настояване на Парламента по време на преговорите по досието законодателството, което беше окончателно прието, определя квотата за европейско съдържание на 30%. Доставчиците на услуги ще трябва също така да гарантират, че аудио-визуалните услуги непрекъснато и постепенно стават все по-достъпни за хората с увреждания.

За да се насърчи допълнително създаването на богато европейско аудио-визуално предлагане и за да се даде възможност за достъп до него въпреки езиковите бариери, ЕП започна пилотен проект и [подготвително действие](#) по субтитриране на аудио-визуалното съдържание на френско-германския телевизионен канал, ARTE. [Субтитрирането](#) на испански и на английски език от ноември 2015 г. насам, на полски език от ноември 2016 г. насам и на италиански език от 2017 г. насам увеличи потенциалните зрители от първоначалните 32% на 70%.

Културно наследство

През август 2016 г. Комисията представи своето [предложение](#) за Европейска година на културното наследство през 2018 г., за да отбележи богатото европейско културно наследство чрез дебати, изложби, кампании за повишаване на осведомеността, информационни и образователни кампании, многобройни прояви, изследвания и проучвания, както и чрез изграждане на мрежи, съхраняване и цифровизация на добрите практики и обмен на опит.

Европейската година на културното наследство бе официално открита през декември 2017 г. на [Културния форум в Милано](#). Сред основните събития през 2018 г. са конференцията на високо равнище [„Иновациите и културното наследство“](#) през март в Брюксел, [срещата на високо равнище във връзка с европейското културно наследство](#) „Споделяне на наследството – споделяне на ценностите“ в Берлин през юни и конференцията на високо равнище в ЕП през същия месец. Т.нар. [„Призив за действие от Берлин“](#), „Културното наследство за бъдещето на Европа“, който беше представен на срещата на високо равнище, беше подписан от над 2 000 граждани и организации от цяла Европа. Той насърчава седем действия, които имат за цел: разработване на европейския план за действие за културното наследство; признаване на наследството като приоритет в европейските политики и финансиране; обединяване на местното, националното и европейското равнище на управление на наследството; опазване и предаване на културното наследство, което е уникално и незаменимо; инвестиране в качествено съживяване, водено от наследството; насърчаване на по-задълбочено познаване и разбиране на наследството и разширяване на мобилизирането на културното наследство.

По време на Европейската година на културното наследство [над 6,2 милиона души](#) взеха участие в 11 700 прояви в 37 държави, тъй като честванията през 2018 г. не бяха ограничени до ЕС. 29 [проекта за сътрудничество](#) получи финансиране в размер на 5 милиона евро по програмата „Творческа Европа“; проекти за научни изследвания и иновации в областта на културното наследство получиха 66 милиона евро от програма „Хоризонт 2020“, а над 10 000 проекта получиха официалния етикет на Европейската година на културното наследство.

През ноември 2018 г. Европейската комисия организира Изложението на европейските [новатори в областта на културното наследство](#), за да даде възможност на лицата, възползвали се от финансирането за научни изследвания и иновации по линия на програма „Хоризонт 2020“, да представят своите проекти и продукти, да обменят опит и да обсъдят постиженията.

Резултатите от Европейската година на културното наследство включват: уебсайта [„World heritage journeys Europe“](#), представен заедно с ЮНЕСКО и включващ обекти на световното наследство в Европа; проект, насочен към популяризиране на нематериалното културно

наследство сред младежите в 2 000 училища; обучителни семинари и [форум за млади експерти от ЕС/ЮНЕСКО по въпросите на наследството](#) за лица на възраст между 25 и 32 години.

В съответствие с мотото на Европейската година на културното наследство, „Нашето наследство: там, където се срещат миналото и бъдещето“, съвременните технологии също бяха част от честванията. [Cultural gems](#) е приложение – платформа за социално споделяне, в която участват 168 града в 28 страни от ЕС, което дава възможност на ползвателите си да споделят и допринасят с информация за музеи, театри, мемориали, обекти на културното наследство и други културни и творчески пространства.

За да осигури трайност на постигнатото и в съответствие с призива от Берлин, Комисията публикува през декември 2018 г. Европейската рамка за [действие в областта на културното наследство](#) на заключителната конференция във Виена. В нея са представени около 60 действия в областта на културното наследство за периода 2019 – 2020 г. в пет области, а именно: приобщаваща Европа, сближаващо и устойчиво бъдеще, опазване на застрашеното наследство, знания и изследвания и международно сътрудничество.

Културата във външните отношения

Културната дипломация е важна за укрепването на мястото на европейската култура и на нейните културни и творчески индустрии, както и за укрепването на мира и стабилността в света. В светлината на значителните инвестиции от страна на Китай и САЩ в тази област през 2016 г. бе създадена [Платформа за културна дипломация](#), за да се улесни работата в мрежа и сътрудничеството между заинтересованите страни от сферата на културата в ЕС и да се предоставят съвети относно културната политика. Създаването на европейски културни домове, както се предлага в [проучване](#), изготвено за комисията по култура и образование на ЕП, следва да се тества в [подготвително действие](#) като средство за културно сътрудничество на ЕС с трети държави. С оглед на популяризирането на европейските филми [извън Европейския съюз](#), делегациите на ЕС в целия свят организират [филмови фестивали](#), които предлагат подобрени филми от редица страни от ЕС.

Бъдещи действия: образование и култура, възнаграждение на творците

По повод на социалната среща на върха за справедливи работни места и растеж през ноември 2017 г. в Гьотеборг (Швеция) бе проведено неофициално заседание на държавните и правителствените ръководители на ЕС в рамките на Съвета във връзка с определянето на програмата на лидерите за обсъждане на нови предизвикателства. Първата среща от този вид бе съсредоточена върху [образованието и културата](#). Признавайки значението на образованието и културата не само за конкурентоспособността, но също така за приобщаването, социалното сближаване и като интегрираща сила, тя подчерта необходимостта от засилване на сътрудничеството във всички тези области.

В резултат на това през май 2018 г. Комисията публикува два документа. Първият, ново съобщение относно политики, озаглавено [„Изграждане на по-силна Европа: ролята на политиките за младежта, образованието и културата“](#), поставя образованието и културата и осведомеността за общото европейско културно наследство и история начело на политическия дневен ред, заедно с медийната грамотност, мобилността на културните дейци и КТИ. Вторият, „Нова европейска [програма за култура](#)“, се съсредоточава върху три основни области на културни действия, свързани със социалните, икономическите и международните измерения. В него се предлагат конкретни действия, като например: „пространства и градове на културата и творчеството“ за насърчаване на културното приобщаване и възстановяването на градската среда; схема за мобилност за специалистите от сектора на културата; популяризиране на изкуствата в образованието (от ранна детска възраст до участници в „Еразъм +“ и образование за възрастни); разработване на ориентирани към творчеството и междудисциплинарното образование модули за висше образование (изкуство, технология, предприемачество); подкрепа за проект на ОИСР за преподаване, усвояване и оценяване на

уменията за творческо и критично мислене; диалог с музикалния и филмовия сектори; и мерки за насърчаване на справедливото възнаграждение на хората на изкуството и творците и равенството между половете. Стартираният през пролетта на 2019 г. [онлайн указател на европейските филми](#) ще има за цел да популяризира европейските филми чрез специалната си база данни за видео по заявка, докато насърчаваните от ЕС проекти, какъвто е например проектът за методика за [филмова грамотност](#) за училищата, имат за цел да развият публика и критично мислене сред младите европейци.

[Директивата за авторското право](#), приета от Европейския парламент и Съвета през март 2019 г. след дълги и разгорещени дебати, цели да осигури на творците доходи от работата им, предоставяна на интернет платформи, без да се засягат правата на лицата, които са заинтересовани от достъпа до това съдържание онлайн. В нея се предвижда механизъм, който позволява на изпълнителите и авторите да получават заплащане за произведенията, които са налични на големи платформи за търговски услуги, като същевременно се въвежда по-лекотен модел с изисквания за МСП, които са упражнявали дейност от по-малко от три години и имат по-малко от 5 милиона месечни ползватели. След публикуването на директивата в Официален вестник на ЕС държавите от ЕС разполагат с 24 месеца, за да я транспонират в правните си системи. Целта е посредством защитата на възнагражденията на творците да бъде защитено също така и многообразието на европейските култури и гражданите на ЕС да могат свободно да имат достъп до това културно многообразие и да допринасят за него.

Бюджетни инициативи

Гъвкавостта на механизмите за финансиране на „Творческа Европа“ позволява да се осигури допълнително финансиране в непредвидени обстоятелства, като например социалната интеграция на голям брой бежанци, пристигащи в ЕС, оказване на помощ за финансовите затруднения на младежкия оркестър на Европейския съюз (EUYO) или подкрепата за Европейската година на културното наследство (EYCH).

Европейска година на културното наследство

Първоначалното законодателно [предложение](#) на Комисията за Европейската година на културното наследство предвиждаше финансирането да бъде осигурено най-вече от много ограничените ресурси на програмата „Творческа Европа“ и от допълнителното финансиране, което обикновено е на разположение за културното наследство. След първоначалния призив на ЕП за независим бюджет в размер на 15 милиона евро бе постигнато споразумение за общ бюджет от 8 милиона евро и 3 милиона евро по програма „Творческа Европа“.

Младежки оркестър на Европейския съюз

Младежният оркестър на Европейския съюз (EUYO), който се състои от млади музиканти от световна класа от всички страни от ЕС, бе създаден с резолюция на ЕП от 1976 г. като уникален европейски културен проект. EUYO, въпреки ролята му на посланик на културата на ЕС, загуби своето финансиране по програмата „Творческа Европа“ и бе изправен пред финансови затруднения през 2017 г. С последващо [изменение](#) на регламента относно програмата, подкрепено от ЕП, беше гарантирано допълнително финансиране, с което бе призната ролята на EUYO за популяризиране на европейската музика и нейното разпространение в световен мащаб, както и мобилността на младите музиканти.

Европейски фонд за стратегически инвестиции

Въпреки че културата като такава не е сред [десетте приоритета](#) на плана „Юнкер“, нито е включена в първоначалното [предложение на Комисията за регламент](#) относно Европейския фонд за стратегически инвестиции (ЕФСИ), фондът предостави [60 милиона евро](#) за [Гаранционния механизъм за секторите на културата и творчеството](#) в рамките на програмата „Творческа Европа“, приложим от 2016 г. насам. С това финансиране гаранцията достигна

обща сума от 181 милиона евро, което доведе до отпускане на заеми в размер на общо [1 милиард евро](#). По този начин от март 2018 г. на разположение на [МСП на КТИ в Чешката република](#) са заеми на стойност 25 милиона евро, като същата сума е предвидена и за [Белгия](#), в допълнение към заемите в размер на [230 милиона евро](#), които вече са на разположение във Франция, Испания и Румъния.

Потенциал за бъдещето

Бюджетни прогнози

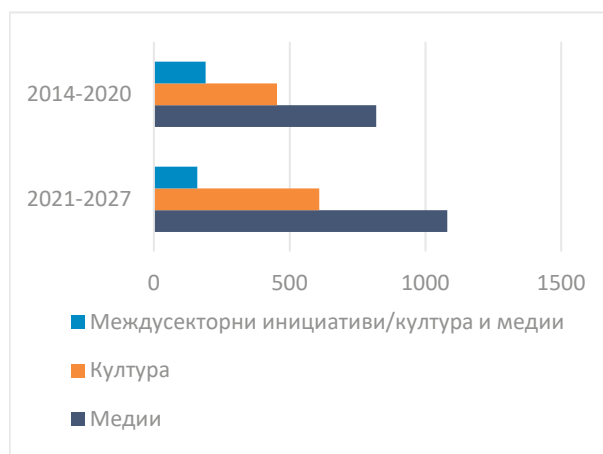
В предложението за регламент за създаване на програма „Творческа Европа“ (2021 – 2027 г.), публикувано в края на май 2018 г. по функция 2 „Сближаване и ценности“ и дял 7 „Инвестиране в хората, социалното сближаване и ценностите“, се предвижда общ бюджет в размер на 1,85 милиарда евро, от които 1,081 милиарда евро за направление „Медии“, 609 милиона евро за направление „Култура“ и 160 милиона евро за хоризонталното направление. В своята позиция на първо четене относно предложението Европейският парламент призова за почти двойно увеличение на бюджета на програмата, като го определи на [2,806 милиарда евро](#).

С предложението се въвеждат някои нови понятия в третото направление, като например качествена журналистика, медийна грамотност и свобода на плуралистичните медии, както и междусекторни творчески инициативи („Лаборатория за творчески иновации“). Механизмът за финансови гаранции вече няма да спада към това направление и ще премине към [Фонда за инвестиции на ЕС](#). Културното направление е насочено към културното наследство и архитектурата с насърчаването на *Baukultur* и мобилността на творците и операторите в сферата на културата. Общата структура на финансирането отразява подхода, представен в съобщението „Нова програма“, насочен към насърчаване на социалното приобщаване и въздействието върху демокрацията. Подновеният акцент върху художествената и творческата стойност на културата вероятно ще бъде приветстван, като се има предвид силно критикуваната, предимно икономическа ориентация на настоящата програма. С предложението също така се въвеждат цели, свързани с климата, и засилване на равенството между половете чрез запазването му като критерий за подбор на проекти и чрез насърчаване на участието на жените.

От практическа гледна точка предложението за регламент предлага опростяване посредством облекчени процедури за докладване и „предоставяне на безвъзмездни средства на каскаден принцип“, което позволява на бенефициентите да предлагат подкрепа на трети страни и по този начин улеснява достъпа до финансиране на по-малките оператори. Европейската филмова академия и EUYO ще могат да получават безвъзмездни средства без покана за представяне на предложения.

Предложеният увеличен бюджет, по-голямата гъвкавост и опростените процедури представляват отговор на критиката във връзка със средносрочния преглед на недостатъчното финансиране на програмата по отношение на географския му обхват и размера на културния сектор в ЕС.

Фигура 6 – Бюджет на програмата „Творческа Европа“ в милиони евро

Източник на данните: [EPRS](#), 2016 г., Европейска комисия, [2018 г.](#)

Политически стратегии и дебати

Културата, образованието и КТИ наскоро бяха предмет на речи на високо равнище. При откриването на първия дебат на лидерите (Програма на лидерите) в Гьотеборг относно културата и образованието [председателят на Европейския съвет](#) Доналд Туск посочи, че конкретните идеи за обсъждане са предложени от държавите членки, а не от институциите на ЕС. Жан-Клод Юнкер, председател на Европейската комисия, в [изказването](#) си на срещата подчерта потенциала на културата и образованието за социалното и икономическото развитие на ЕС и за изпълването на европейския проект със смисъл. Също така председателят на ЕП Антонио Таяни, който [обяви](#) началото на Европейската година на културното наследство по време на Културния форум в Милано, доразви идеята за потенциала на културата за социалното сближаване и европейското единство, както и за изкуството, културното наследство и технологиите като катализатори на растежа и заетостта.

Съобщението на Комисията от май 2018 г. и финансовото предложение за програмата „Творческа Европа“ показват ясно полезното взаимодействие между образованието и културата за постигане на по-силно чувство на единство и принадлежност. Въздействието на тези полезни взаимодействия вероятно ще се усети след известно време, но от тях се очаква да демократизират достъпа до културата и изкуствата и интереса към тях, което ще има благоприятно въздействие върху социалното сближаване, благосъстоянието, толерантността и критичното мислене. Акцентът върху изкуствата и културата, съчетан с познания в областта на технологиите и бизнеса, е в основата на потенциала за растеж на КТИ, висококвалифицираната и мобилна работна сила и предприемачите. За това обаче може да са необходими действия във връзка със социално-икономическите условия на хората на изкуството и творците в области като данъчно облагане и социални осигуровки и приходи от авторски права в цифровата среда.

На фона на глобалната конкуренция между културните и творческите индустрии и политическата нестабилност в много части на света дейностите на културната дипломация на ЕС имат ценна роля. Това включва не само популяризирането на европейските КТИ, но и укрепването на мирни и стабилни международни отношения чрез сътрудничество в областта на опазването на културното наследство и признаването на значението на опазването и насърчаването на културното многообразие.

ОСНОВНИ ИЗТОЧНИЦИ

[„Достъп до култура и участие“](#), Специално издание на Евробарометър 399; Европейска комисия, 2013 г.

[Създаване на растеж](#) – измерване на културните и творческите пазари в ЕС; ЕУ, декември 2014 г.

[Статистика в областта на културата](#), издание 2016 г.; Евростат, 2016 г.

[Културно наследство](#), Специално издание на Евробарометър 466; Европейска комисия, 2017 г.

ОГРАНИЧАВАНЕ НА ОТГОВОРНОСТТА И АВТОРСКО ПРАВО

Настоящият документ е подготвен за и адресиран до членовете и служителите на Европейския парламент като справочен материал, за да подпомага парламентарната им работа. Отговорността за съдържанието на документа се носи изключително от неговия(ите) автор(и) и изразените в него становища не следва да се възприемат като израз на официалната позиция на Европейския парламент.

Възпроизвеждането и превеждането за нетърговски цели са разрешени, при условие че се посочва източникът и че Европейският парламент получава предизвестие, както и копие.

© Европейски съюз, 2019 г.

Снимков материал: © michelangeloop / Fotolia.

eprs@ep.europa.eu (за контакт)

www.eprs.ep.parl.union.eu (интранет)

www.europarl.europa.eu/thinktank (интернет)

<http://epthinktank.eu> (блог)

